

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม
ตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก

**AGRI-
MAP**

LAMPHUN

จังหวัดลำพูน

คำนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศมาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านการเกษตรที่มีพลวัตค่อนข้างสูง และมีผลกระทบต่อประชากรจำนวนมาก กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตระหนักถึงการนำระบบข้อมูลข่าวสารที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรได้มีการเข้าถึงที่สะดวกโดยเฉพาะเกษตรกร จึงได้มอบหมายให้กรมพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานหลักจัดทำ “แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมตามฐานข้อมูลแผนที่เกษตรเชิงรุก (Agri-Map)” ของแต่ละจังหวัดขึ้น

Agri-Map คือ แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก โดยบูรณาการข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำหรับใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการการเกษตรไทยอย่างมีประสิทธิภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ มีการปรับข้อมูลให้ทันสมัย และพัฒนาเพิ่มความสะดวกการใช้งานให้เกิดการเข้าถึงข้อมูลโดยง่าย พร้อมทั้งสามารถติดตามข้อมูลความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องและรอบด้าน ครอบคลุมการนำไปใช้ประโยชน์ทุกด้านที่สำคัญเป็นการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้กับข้อมูลด้านการเกษตร ซึ่งสามารถตอบโจทย์การช่วยเหลือและแก้ปัญหาให้กับเกษตรกรในรายพื้นที่ ได้เป็นอย่างดี ใช้งานบนคอมพิวเตอร์หรือแท็บเล็ต ที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตผ่านหน้าเว็บไซต์ของกระทรวงเกษตรฯ www.moac.go.th/a4policy-alltype-391191791794 หรือ <http://agri-map-online.moac.go.th> ซึ่งจะมีเอกสารคู่มือการใช้ให้ศึกษาและสามารถดาวน์โหลดได้

แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของแต่ละจังหวัดสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เช่น โครงการ 1 ตำบล 1 กลุ่มเกษตรกรทฤษฎีใหม่ โครงการเกษตรอินทรีย์ โครงการบริหารจัดการเขตเกษตรเศรษฐกิจสำหรับสินค้าเกษตรที่สำคัญ (Zoning by Agri-Map) โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ โครงการ Smart Farmer เป็นต้น และยังเป็นข้อมูลกลางในการปฏิบัติงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่อไป

รูปเล่มเอกสารแนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม จังหวัดลำพูน

<http://www.odd.go.th/Agri-Map/Data/N/lpn.pdf>

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
สารบัญ	ก
สารบัญตาราง	ข
สารบัญภาพ	ค
แนวทางการส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสมของจังหวัด “ลำพูน”	
1. ข้อมูลทั่วไป	1
2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก	4
2.1 ลำไย	5
2.2 ข้าว	10
2.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	14
2.4 มันสำปะหลัง	18
3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด	22
4. แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ	23
เอกสารอ้างอิง	27
ภาคผนวก	29

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดลำพูน	3
ตารางที่ 2	พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของ จังหวัดลำพูน	5
ตารางที่ 3	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของลำไยรายอำเภอ จังหวัดลำพูน	7
ตารางที่ 4	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตลำไย	9
ตารางที่ 5	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าว รายอำเภอ จังหวัดลำพูน	11
ตารางที่ 6	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว	13
ตารางที่ 7	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวโพด รายอำเภอ จังหวัดลำพูน	15
ตารางที่ 8	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพด	17
ตารางที่ 9	พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังราย อำเภอ จังหวัดลำพูน	19
ตารางที่ 10	พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง	21
ตารางผนวกที่ 1	ข้อมูลตำบลจำแนกรายอำเภอ จังหวัดลำพูน	30
ตารางผนวกที่ 2	พื้นที่ชลประทานจังหวัดลำพูนจำแนกรายตามอำเภอ ตำบล	37
ตารางผนวกที่ 3	ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดลำพูน	38
ตารางผนวกที่ 4	พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล	38
ตารางผนวกที่ 5	กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดลำพูน	39
ตารางผนวกที่ 6	ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดลำพูน	40
ตารางผนวกที่ 7	โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดลำพูน	40

สารบัญภาพ

		หน้า
ภาพที่ 1	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเชียงใหม่	32
ภาพที่ 2	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินสันทราย	33
ภาพที่ 3	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินแม่ริม	34
ภาพที่ 4	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินสันป่าตอง	35
ภาพที่ 5	หน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลี่	36
ภาพที่ 6	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจลำไย จังหวัดลำพูน	41
ภาพที่ 7	พื้นที่เพาะปลูกลำไยบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน	42
ภาพที่ 8	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าว จังหวัดลำพูน	43
ภาพที่ 9	พื้นที่เพาะปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน	44
ภาพที่ 10	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจข้าวโพดเลี้ยงสัตว์จังหวัดลำพูน	45
ภาพที่ 11	พื้นที่เพาะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน	46
ภาพที่ 12	ศักยภาพของที่ดินพืชเศรษฐกิจมันสำปะหลังจังหวัดลำพูน	47
ภาพที่ 13	พื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน	48

1. ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดลำพูน มีพื้นที่ 4,505.882 ตารางกิโลเมตร หรือ 2,816,176 ไร่ ตั้งอยู่ในภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย 8 อำเภอ 51 ตำบล (ตารางผนวกที่ 1) มีจำนวนประชากร 402,011 คน (กรมการปกครอง, 2563)

1.1 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อ จังหวัดเชียงใหม่
ทิศใต้	ติดต่อ จังหวัดลำปาง และจังหวัดตาก
ทิศตะวันออก	ติดต่อ จังหวัดลำปาง
ทิศตะวันตก	ติดต่อ จังหวัดเชียงใหม่

1.2 ภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศของจังหวัดลำพูนโดยทั่วไปเป็นที่ราบหุบเขาและภูเขา พื้นที่ทางทิศตะวันออกและตะวันออกเฉียงเหนือเป็นที่ราบสูงเล็กน้อย ทางทิศตะวันออกมีเทือกเขาขุนตาลกั้นระหว่างอำเภอแม่ทา จังหวัดลำปาง พื้นที่ทางทิศเหนือและตะวันตกเป็นที่ราบจากเขตติดต่อ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ไปจรดทิศตะวันตกของอำเภอเมืองลำพูน นอกจากนี้ยังมีที่ราบทางทิศตะวันออกของอำเภอเมืองลำพูน และทิศตะวันตกของอำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ่งไปจรดแม่น้ำปิง

1.3 ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดลำพูน ในฤดูหนาวมีอากาศเย็นค่อนข้างหนาวและมีฤดูแล้งที่ยาวนาน อากาศร้อนถึงร้อนจัดในฤดูร้อน อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.0 องศาเซลเซียส มี 3 ช่วงฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ร้อนอบอ้าว เดือนเมษายนอากาศร้อนมากที่สุด ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่กลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์เป็นฤดูมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ มีลมจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือพัดผ่าน ทำให้อากาศหนาวเย็นทั่วไป อากาศหนาวจัดในช่วงเดือนธันวาคมและมกราคม อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.7 องศาเซลเซียส

1.4 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินของจังหวัดลำพูน แบ่งตามภูมิสัณฐาน ลักษณะทางธรณีวิทยา และวัตถุต้นกำเนิดดิน ได้ดังนี้

1) **ที่ราบน้ำท่วมถึง (Flood plain)** ที่ราบริมแม่น้ำหรือลำธาร หน้าฝนหรือหน้าน้ำ มักมีน้ำท่วมเป็นครั้งคราว เป็นสภาพพื้นที่ที่เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพา และมีตะกอนเพิ่มมากขึ้นหลังน้ำท่วม แบ่งเป็น

(1) สันดินริมน้ำ (Levee) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย เกิดจากการทับถมของตะกอนน้ำพาบริเวณริมฝั่งแม่น้ำ เป็นสันนูนขนานไปกับริมฝั่งแม่น้ำ ดินลึก เนื้อดินร่วนหยาบ สีน้ำตาล สีน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินเซียงใหม่ (Cm)

2) ที่ราบตะกอนน้ำพา (Alluvial plain) เป็นบริเวณที่ได้รับอิทธิพลของแม่น้ำหรือลำน้ำสาขา วัตถุต้นกำเนิดดินเป็นตะกอนน้ำพา (Alluvium) มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบขนาดใหญ่สองฝั่งแม่น้ำ แต่ละฝั่งอาจมีที่ราบแบบขั้นบันไดหรือตะพักได้หลายระดับ แบ่งเป็น

(1) ตะพักลำน้ำระดับต่ำ (Low terrace) เป็นที่ลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบ ดินลึกมาก เนื้อดินอาจเป็นดินเหนียวละเอียด ดินทรายแป้งละเอียดหรือดินร่วนหยาบ สีเทา น้ำตาลปนเทา น้ำตาล มีจุดประสีต่างๆ การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงเร็ว เช่น ชุดดินหางดง (Hd) และชุดดินสันทราย (Sai) เป็นต้น

(2) ตะพักลำน้ำระดับกลางและระดับสูง (Middle and High terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด ดินตื้นถึงชั้นกรวดลูกรังถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบ ดินร่วนละเอียดหรือดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล เหลือง น้ำตาลปนแดง ไปจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี เช่น ชุดดินแมร์ริม (Mr) และชุดดินสันป่าตอง (Sp) เป็นต้น

(3) เนินตะกอนน้ำพารูปพัด (Alluvial fan) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนละเอียดถึงดินทรายแป้งละเอียด สีน้ำตาล เหลืองจนถึงแดง การระบายน้ำดีปานกลางถึงดี อาทิ ชุดดินกำแพงเพชร (Kp)

(4) ลานตะพักปูนมาร์ล (Marl terrace) เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาด เป็นดินตื้นถึงชั้นปูนมาร์ลถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินเหนียวถึงดินเหนียวปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาลเข้มและดำ การระบายน้ำดี เช่น ชุดดินลพบุรี (Lb) และชุดดินตากลิ (Tk) เป็นต้น

3) ที่ลาดเชิงเขา (Piedmont) เขา (Hill) ภูเขา (Mountain) มีสภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขา ที่เกิดจากการที่หินผุพังสลายตัวอยู่กับที่หรือถูกเคลื่อนย้ายโดยแรงโน้มถ่วงของโลก ในระยะทางใกล้ๆ และถูกควบคุมด้วยลักษณะของโครงสร้างทางธรณีวิทยา ส่วนใหญ่พบหินปะปนในหน้าตัดดินและลอยหน้า แบ่งตามลักษณะและชนิดของหินดังนี้

(1) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อหยาบหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นหินทรายและหินควอร์ตไซต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชื้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนเหลือง น้ำตาลปนแดง จนถึงแดง การระบายน้ำดีพบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินท่ายาง (Ty) และชุดดินลาดหญ้า (Ly) เป็นต้น

(2) พัฒนาจากกลุ่มหินตะกอนหรือหินแปรเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่ม ส่วนใหญ่เป็นพวกหินดินดานและหินฟิลไลต์ ดินตื้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกปานกลาง เนื้อดินเป็น

ดินเหนียวละเอียดถึงดินเหนียวปนชั้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง และน้ำตาลปนเหลือง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน เช่น ชุดดินวังสะพุง (Ws) และชุดดินลี (Li) เป็นต้น

(3) พัฒนาจากหินปูน ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้น เนื้อดินเป็นดินเหนียวละเอียด สีแดง น้ำตาล และน้ำตาลปนแดง การระบายน้ำดี พบเศษหินปะปนในหน้าตัดดินหรือบนผิวดิน อาทิ ชุดดินหินซ้อน (Hs)

(4) พัฒนาจากหินอัคนีชนิดหินแกรนิต ดินต้นถึงชั้นเศษหินหรือหินพื้นถึงดินลึกมาก เนื้อดินเป็นดินร่วนหยาบถึงดินร่วนปนชั้นส่วนหยาบมาก สีน้ำตาล น้ำตาลปนแดง ถึงแดง ดินมีการระบายน้ำดี เช่น ชุดดินทับเสลา (Tas) และชุดดินบ้านไร่ (Bar) เป็นต้น

4) **พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน** เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชันมากกว่าร้อยละ 35 ส่วนใหญ่เป็นภูเขา และเทือกเขาสูงสลับซับซ้อน ทรัพยากรดินมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่

1.5 สภาพการใช้ที่ดิน

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดลำพูน จากฐานข้อมูล Agri Map Online รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันของจังหวัดลำพูน

ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	143,199	5.09
พื้นที่เกษตรกรรม	913,213	32.40
พื้นที่นา	162,143	5.74
พืชไร่	179,582	6.38
ไม้ยืนต้น	30,248	1.07
ไม้ผล	525,571	18.66
พืชสวน	9,267	0.32
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	244	0.01
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	940	0.03
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	160	0.01
พื้นที่ป่าไม้	1,633,678	58.01
พื้นที่น้ำ	88,294	3.16
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	913,213	32.40
รวม	2,816,176	100.00

ที่มา: กรมพัฒนาที่ดิน, 2563

1.6 พื้นที่ชลประทาน

จังหวัดลำพูนมีเนื้อที่ชลประทาน 87,526.12 ไร่ (ร้อยละ 3.13 ของพื้นที่จังหวัด) กระจายอยู่ใน 6 อำเภอ มีอ่างเก็บน้ำที่สำคัญ 4 อ่าง มีศักยภาพในการเก็บกักน้ำได้รวม 34.10 ล้านลูกบาศก์เมตร พื้นที่ชลประทานมีความสำคัญในการพิจารณาเพิ่มศักยภาพการผลิตที่เหมาะสม (ตารางผนวกที่ 2 - 3)

1.7 เขตปฏิรูปที่ดิน

เขตปฏิรูปที่ดินในพื้นที่จังหวัดลำพูนมีเนื้อที่ 150,654 ไร่ (ร้อยละ 5.35 ของพื้นที่จังหวัด) โดยอำเภอที่มีพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินมากที่สุด ได้แก่ อำเภอลี้ อำเภอป่าซาง และอำเภอแม่ทา ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 4)

1.8 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร

จากฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรของกรมส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูนมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ทั้งหมดในปี 2563 จำนวน 91,554 ราย รวมพื้นที่ 597,657 ไร่ กิจกรรมที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุด ได้แก่ ลำไย ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มะม่วง ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 5)

ทะเบียนเกษตรกรพืชสมุนไพร จากฐานข้อมูลกลาง (Farmer One) ของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เกษตรกรได้ขึ้นทะเบียนปลูกพืชสมุนไพรในจังหวัดลำพูนพื้นที่ 94.20 ไร่ เกษตรกร 26 ราย มีพืชสมุนไพรหลัก ๆ 10 ชนิด สมุนไพรที่มีการปลูกมาก คือ สมุนไพรอื่น ๆ คำฝอย และเจียวกู่หลาน ตามลำดับ (ตารางผนวกที่ 6)

1.9 ที่ตั้งโรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตร

จังหวัดลำปางมีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรและสหกรณ์การเกษตรที่สำคัญจำนวน 58 แห่ง และที่ตั้งโรงงานทางการเกษตร 115 แห่ง โดยมีที่ตั้งสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด 37 แห่ง (ตารางผนวกที่ 7)

2. การวิเคราะห์พืชเศรษฐกิจหลัก

พืชเศรษฐกิจที่สำคัญพิจารณาจากพืชที่มีพื้นที่ปลูกมากและมีมูลค่าการส่งออกหรือแปรรูปโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศพืชเศรษฐกิจ 13 ชนิดพืช ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ปาล์มน้ำมัน อ้อยโรงงาน ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สับปะรดโรงงาน ลำไย เงาะ ทูเรียน มังคุด มะพร้าว และกาแฟ จากพื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดิน ได้กำหนดระดับความเหมาะสมของพื้นที่ปลูกรายจังหวัด โดยวิเคราะห์จากสภาพพื้นที่ ลักษณะของดิน ปริมาณน้ำฝน แหล่งน้ำชลประทาน ร่วมกับการจัดการพื้นที่และลักษณะรายพืช โดยแบ่งระดับความเหมาะสม เป็น 4 ระดับ ได้แก่

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) การปลูกพืชให้ผลตอบแทนสูง แต่พบข้อจำกัดบางประการซึ่งสามารถบริหารจัดการได้

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีข้อจำกัดการของดินและน้ำ ส่งผลให้การผลิตพืชให้ผลตอบแทนต่ำ การใช้พื้นที่ต้องใช้ต้นทุนสูงในการจัดการ และมีความเสี่ยงจากน้ำท่วม และขาดน้ำ

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N)

จังหวัดลำพูน มีพื้นที่พืชเศรษฐกิจสำคัญที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรก ได้แก่ ลำไย ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พื้นที่ปลูกพืชเศรษฐกิจที่มีพื้นที่ปลูกมาก 4 ลำดับแรกของจังหวัดลำพูน

พืชเศรษฐกิจ	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละของพื้นที่เกษตรกรรม
1. ลำไย	316,997	34.71
2. ข้าว	145,258	15.91
3. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	55,107	6.03
4. มันสำปะหลัง	9,461	1.04

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

2.1 ลำไย

ลำไยเป็นพืชเศรษฐกิจหลักของจังหวัดลำพูน จากสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ปลูกบนพื้นที่ราบลุ่มน้ำปิง ที่ราบขั้นบันได และที่ราบลุ่มในหุบเขาซึ่งมีลักษณะเป็นดินน้ำไหลทรายมูล คือ เป็นดินร่วนปนทรายที่เกิดจากตะกอนกรวด หิน ดิน ทราย อินทรีย์วัตถุที่น้ำพัดพามาทับถมในเขตที่ราบลุ่มแม่น้ำ ทำให้ต้นลำไยเจริญเติบโตได้ดี จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 3 และภาพที่ 6 - 7)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกลำไย

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 139,369 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14.60 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 47,656 ไร่ อำเภอป่าซาง 32,897 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 24,034 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 456,340 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 47.70 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 157,566 ไร่ อำเภอป่าซาง 88,336 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 70,364 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 9,304 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.97 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายตัวมากอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 3,360 ไร่ อำเภอแม่ทา 2,415 ไร่ และอำเภอเมืองลำพูน 2,059 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 351,193 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกลำไยในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

- (1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 129,279 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.76 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 45,074 ไร่ อำเภอป่าซาง 31,725 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 18,567 ไร่
- (2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 181,267 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.72 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายอยู่ในอำเภอลี้ 62,593 ไร่ อำเภอป่าซาง 32,692 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 29,618 ไร่
- (3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 2,631 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 28.28 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายอยู่ในอำเภอลี้ 1,122 ไร่ อำเภอบ้านธิ 571 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 400 ไร่
- (4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 3,820 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกลำไยแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูกพิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกลำไย และพื้นที่ปลูกลำไยในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 285,163 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอลี้ 94,973 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอป่าซาง 56,816 ไร่ อำเภอบ้านโฮ่ง 46,213 ไร่ และอำเภอทุ่งหัวช้าง 30,993 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 10,090 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.24 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอบ้านโฮ่ง 5,467 ไร่ อำเภอเมืองลำพูน 2,582 ไร่ และอำเภอป่าซาง 1,172 ไร่
- (2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 275,073 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.28 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอลี้ 94,973 ไร่ อำเภอป่าซาง 55,644 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 40,746 ไร่

ตารางที่ 3 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของลำไยรายอำเภอ จังหวัดลำพูน

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,007 (100.00%)	44,015 (100.00%)	0 (100.00%)	35,581 (100.00%)	80,603 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	1,007 (100.00%)	13,022 (29.59%)	-	1,631 (4.58%)	15,660 (19.43%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	30,993 (70.41%)	-	-	30,993 (38.45 %)
บ้านธิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	4,977 (100.00%)	6,943 (100.00%)	587 (100.00%)	33,386 (100.00%)	45,893 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	4,322 (86.84%)	4,384 (63.14%)	571 (97.27%)	205 (0.61%)	9,482 (20.66%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	655 (13.16%)	2,559 (36.86%)	-	-	3,214 (7.00%)
บ้านโฮ้ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	24,034 (100.00%)	70,364 (100.00%)	883 (100.00%)	16,967 (100.00%)	112,248 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	18,567 (77.25%)	29,618 (42.09%)	400 (45.30%)	641 (3.78%)	49,226 (43.85%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,467 (22.75%)	40,746 (57.91%)	-	-	46,213 (41.17%)
ป่าซาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	32,897 (100.00%)	88,336 (100.00%)	-	46,846 (100.00%)	168,079 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	31,725 (96.44%)	32,692 (37.01%)	-	271 (0.58%)	64,688 (38.49%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,172 (3.56%)	55,644 (62.99%)	-	-	56,816 (33.80%)
เมือง ลำพูน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	47,656 (100.00%)	34,285 (100.00%)	2,059 (100.00%)	125,522 (100.00%)	209,522 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความ เหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	45,074 (94.58%)	11,684 (34.08%)	256 (12.43%)	120 (0.10%)	57,134 (27.27%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	2,582 (5.42%)	22,601 (65.92%)	-	-	25,183 (12.02 %)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
แม่ทา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,347 (100.00%)	39,141 (100.00%)	2,415 (100.00%)	29,511 (100.00%)	74,414 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	3,285 (98.15%)	17,569 (44.89%)	282 (11.68%)	22 (0.07%)	21,158 (28.43%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	62 (1.85%)	21,572 (55.11%)	-	-	21,634 (29.07%)
ลิเก	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	14,897 (100.00%)	157,566 (100.00%)	3,360 (100.00%)	55,632 (100.00%)	231,455 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	14,897 (100.00%)	62,593 (39.72%)	1,122 (33.39%)	930 (1.67%)	79,542 (34.37%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	94,973 (60.28%)	-	-	94,973 (41.03%)
เวียงหนองอึ่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	10,554 (100.00%)	15,690 (100.00%)	-	7,748 (100.00%)	26,244 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	10,402 (98.56%)	9,705 (61.85%)	-	-	20,107 (76.62%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	152 (1.44%)	5,985 (38.15%)	-	-	6,137 (23.38%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	139,369 (100.00%)	456,340 (100.00%)	9,304 (100.00%)	351,193 (100.00%)	956,206 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	129,279 (92.76%)	181,267 (39.72%)	2,631 (28.28%)	3,820 (1.09%)	316,997 (33.15%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	10,090 (7.24%)	275,073 (60.28%)	-	-	285,163 (29.82%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกลำไย คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (S3+N) 18,669 ไร่ และพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (S3+N) 13,652 ไร่ เนื่องจากยุทธศาสตร์ยางพาราระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) กำหนดที่จะลดพื้นที่ปลูกยางพาราให้เหลือประมาณ 18.4 ล้านไร่ ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตลำไย

อำเภอ	ข้าว (ไร่)			ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)		
	S3	N	รวม	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	4,175	683	4,858	6,405	26	6,431
บ้านธิ	706	7	713	-	-	-
บ้านโฮ้ง	136	56	192	189	-	-
ป่าซาง	287	70	357	45	-	-
เมืองลำพูน	1,086	124	1,210	3	-	-
แม่ทา	1,027	387	1,414	392	0	392
ลี้	7,460	2,459	9,919	6,547	44	6,591
เวียงหนองล่อง	8	0	8	-	-	-
รวม	14,884	3,785	18,669	13,581	71	13,652

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกลำไยต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกลำไยในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกลำไยในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกลำไยในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกลำไย ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกลำไยที่สำคัญของจังหวัด กระจายอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง เป็นต้น

พื้นที่ปลูกลำไยในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกลำไยในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกลำไย เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอลี้ อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.2 ข้าว

ข้าวพืชเศรษฐกิจหลักของลำพูนในลำดับที่ 2 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 5 และภาพที่ 8 - 9)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าว

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 150,691 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 15.76 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 86,352 ไร่ อำเภอบ้านธิ 28,296 ไร่ และอำเภอป่าซาง 18,529 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 96,916 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.13 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 37,876 ไร่ อำเภอป่าซาง 23,626 ไร่ และอำเภอแม่ทา 14,517 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 24,990 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.61 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอมืองลี่ 15,408 ไร่ อำเภอทุ่งหัวช้าง 6,342 ไร่ และอำเภอเมืองลำพูน 1,083 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 683,777 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 61,559 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 40.85 ของพื้นที่ศักยภาพสูง กระจายอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 33,224 ไร่ อำเภอบ้านธิ 20,110 ไร่ และอำเภอป่าซาง 5,452 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 53,719 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 55.43 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายอยู่ในอำเภอเมืองลำพูน 18,517 ไร่ อำเภอแม่ทา 12,465 ไร่ และอำเภอป่าซาง 8,712 ไร่

(3) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 24,990 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายอยู่ในอำเภอมืองลี่ 15,408 ไร่ อำเภอทุ่งหัวช้าง 6,342 ไร่ และอำเภอเมืองลำพูน 1,083 ไร่

(4) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 4,990 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าว และพื้นที่ปลูกข้าวในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 132,329 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอเมืองลำพูน 72,487 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอป่าซาง 27,991 ไร่ อำเภอบ้านโฮ่ง 14,625 ไร่ และอำเภอบ้านธิ 10,475 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคองเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 89,132 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.15 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอเมืองลำพูน 53,128 ไร่ อำเภอป่าซาง 13,077 ไร่ และอำเภอบ้านธิ 8,186 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคองเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 43,197 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 44.57 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองลำพูน 19,359 ไร่ อำเภอป่าซาง 14,914 ไร่ และอำเภอบ้านธิ 3,613 ไร่

ตารางที่ 5 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวรายอำเภอ จังหวัดลำพูน

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,361 (100.00%)	4,198 (100.00%)	6,342 (100.00%)	68,702 (100.00%)	80,603 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,900 (92.90%)	6,342 (100.00%)	1,274 (1.85%)	11,516 (14.29%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,361 (100.00%)	298 (7.10 %)	-	-	1,659 (2.06%)
บ้านธิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	28,296 (100.00%)	2,289 (100.00%)	704 (100.00%)	14,615 (100.00%)	45,904 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	20,110 (71.07%)	-	704 (100.00%)	62 (0.42%)	20,876 (45.48%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,186 (28.93%)	2,289 (100.00%)	-	-	10,475 (22.82 %)
บ้านโฮ้ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	3,755 (100.00%)	4,455 (100.00%)	135 (100.00%)	103,687 (100.00%)	112,032 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	2,368 (63.06%)	4,047 (90.84%)	135 (100.00%)	56 (0.05%)	6,606 (5.90%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,387 (36.94%)	408 (9.16%)	-	-	1,795 (1.60%)
ป่าซาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	18,529 (100.00%)	23,626 (100.00%)	286 (100.00%)	125,757 (100.00%)	168,198 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	5,452 (29.42%)	8,712 (36.87%)	286 (100.00%)	69 (0.05%)	14,519 (8.63%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	13,077 (70.58%)	14,914 (63.13 %)	-	-	27,991 (16.64%)

ตารางที่ 5 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองลำพูน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	86,352 (100.00%)	37,876 (100.00%)	1,083 (100.00%)	84,332 (100.00%)	209,643 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	33,224 (38.48%)	18,517 (48.89%)	1,083 (100.00%)	132 (0.16%)	52,956 (25.26%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	53,128 (61.52%)	19,359 (51.11%)	-	-	72,487 (34.58%)
แม่ทา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,846 (100.00%)	14,517 (100.00%)	1,024 (100.00%)	53,050 (100.00%)	74,437 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	286 (4.89%)	12,465 (85.86%)	1,024 (100.00%)	554 (1.04 %)	14,329 (19.25%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,560 (95.11%)	2,052 (14.14 %)	-	-	7,612 (10.23%)
ถ้ำ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	900 (100.00%)	6,988 (100.00%)	15,408 (100.00%)	208,269 (100.00%)	231,565 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,375 (48.30%)	15,408 (100.00%)	2,843 (1.37%)	21,626 (9.34%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	900 (100.00%)	3,613 (51.70%)	-	-	4,513 (1.95%)
เวียงหนองอึ่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	5,652 (100.00%)	2,967 (100.00%)	8 (100.00%)	25,365 (100.00%)	33,992 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	119 (2.11 %)	2,703 (91.10%)	8 (100.00%)	-	2,830 (8.33%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	5,533 (97.89%)	264 (8.90%)	-	-	5,797 (17.05%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	150,691 (100.00%)	96,916 (100.00%)	24,990 (100.00%)	683,777 (100.00%)	956,374 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	61,559 (40.85%)	53,719 (55.43%)	24,990 (100.00%)	4,990 (0.73%)	145,258 (15.19 %)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	89,132 (59.15%)	43,197 (44.57%)	-	-	132,329 (13.84%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่จะปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวได้ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (N) 1,165 ไร่ แต่เนื่องจากนโยบายของคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการข้าวต้องการรักษาคุณภาพผลผลิตข้าว ดังนั้น จึงควรพิจารณาปลูกพืชเศรษฐกิจชนิดอื่นที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (ดังตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าว

อำเภอ	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (ไร่)		
	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	0	273	273
บ้านธิ	-	-	-
บ้านโฮ้ง	-	5	5
ป่าซาง	-	-	-
เมืองลำพูน	-	17	17
แม่ทา	-	31	31
ลี้	0	839	839
เวียงหนองล่อง	-	-	-
รวม		1,165	1,165

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมสูง (S1) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่ไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพต่อการปลูกข้าว ซึ่งควรสงวนไว้เป็นแหล่งปลูกข้าวที่สำคัญของจังหวัดกระจายอยู่ใน อำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านธิ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ กระจายอยู่ในอำเภอหนองลี้ อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชเศรษฐกิจหลักของลำพูนลำดับที่ 3 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 7 และภาพที่ 10 - 11)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 1,235 ไร่ มีเนื้อที่ 1,235 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.15 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอป่าซาง 769 ไร่ อำเภอเมืองลำพูน 241 ไร่ และอำเภอแม่ทา 209 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 370,665 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 43.86 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอลี้ 119,851 ไร่ อำเภอป่าซาง 75,864 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 70,974 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 156,256 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 18.48 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอลี้ 59,871 ไร่ อำเภอป่าซาง 25,291 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 22,161 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 317,004 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบัน ซึ่งจำแนกตามชั้นความเหมาะสมของที่ดิน ได้ดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 27,357 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.38 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายอยู่ในอำเภอลี้ 22,989 ไร่ อำเภอทุ่งหัวช้าง 3,444 ไร่ และอำเภอป่าซาง 539 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 17,402 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.14 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายอยู่ในอำเภอลี้ 10,159 ไร่ อำเภอทุ่งหัวช้าง 6,425 ไร่ และอำเภอแม่ทา 415 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 10,348 ไร่

3) **พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ** คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 344,543 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอลี้ 96,862 ไร่ รองลงมา

ได้แก่ อำเภอป่าซาง 76,094 ไร่ อำเภอบ้านโฮ้ง 70,917 ไร่ และอำเภอเมืองลำพูน 31,246 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 1,235 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอป่าซาง 769 ไร่ อำเภอเมืองลำพูน 241 ไร่ และอำเภอแม่ทา 209 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 343,308 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 92.62 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอลี้ 96,862 ไร่ อำเภอป่าซาง 75,325 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ้ง 70,917 ไร่

ตารางที่ 7 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รายอำเภอ จังหวัดลำพูน

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	22,659 (100.00%)	21,939 (100.00%)	31,108 (100.00%)	75,706 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,444 (15.20%)	6,425 (29.29%)	5,467 (17.57%)	15,336 (20.26%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	19,215 (84.80%)	-	-	19,215 (25.38%)
บ้านธิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	7,022 (100.00%)	631 (100.00%)	32,244 (100.00%)	39,897 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	28 (0.40%)	-	-	28 (0.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	6,994 (99.60%)	631 (99.60%)	32,244 (100.00%)	6,994 (17.53 %)
บ้านโฮ้ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	70,974 (100.00%)	22,161 (100.00%)	8,574 (100.00%)	101,709 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	57 (0.08%)	317 (1.43%)	12 (0.14%)	386 (0.38%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	70,917 (99.92%)	-	-	70,917 (69.73%)
ป่าซาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	769 (100.00%)	75,864 (100.00%)	25,291 (100.00%)	53,302 (100.00%)	155,226 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	539 (0.71%)	83 (0.33%)	15 (0.03%)	637 (0.41%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	769 (100.00%)	75,325 (99.29%)	-	-	76,094 (49.02%)

ตารางที่ 7 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองลำพูน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	241 (100.00%)	31,021 (100.00%)	8,209 (100.00%)	130,213 (100.00%)	169,684 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	16 (0.05%)	3 (0.05%)	16 (0.01%)	35 (0.02%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	241 (100.00%)	31,005 (99.95%)	-	-	31,246 (18.41%)
แม่ทา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	209 (100.00%)	23,439 (100.00%)	17,163 (100.00%)	25,149 (100.00%)	65,960 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	261 (1.11%)	415 (2.42%)	35 (0.14%)	711 (1.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	209 (100.00%)	23,178 (98.89%)	-	-	23,387 (35.46%)
ถ้ำ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	119,851 (100.00%)	59,871 (100.00%)	27,852 (100.00%)	207,574 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	22,989 (19.18%)	10,159 (16.97%)	4,803 (17.24%)	37,951 (18.28%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	96,862 (80.82%)	-	-	96,862 (46.66%)
เวียงหนองจ້อ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	16 (100.00%)	19,835 (100.00%)	991 (100.00%)	8,562 (100.00%)	29,404 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	23 (0.12%)	-	-	23 (0.08%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	16 (100.00%)	19,812 (99.88%)	-	-	19,828 (67.43%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,235 (100.00%)	370,665 (100.00%)	156,256 (100.00%)	317,004 (100.00%)	845,160 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	27,357 (7.38%)	17,402 (11.14%)	10,348 (3.26%)	55,107 (6.52%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,235 (100.00%)	343,308 (92.62%)	-	-	344,543 (40.77%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ (S3+N) 16,531 ไร่ (ดังตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

อำเภอ	ข้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	4,146	267	4,413
บ้านธิ	706	7	713
บ้านโฮ่ง	136	31	167
ป่าซาง	287	0	287
เมืองลำพูน	1,086	31	1,117
แม่ทา	1,027	51	1,078
ลี้	7,458	1,290	8,748
เวียงหนองล่อง	8	0	8
รวม	14,854	1,677	16,531

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ กระจายอยู่ในอำเภอลี้ อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอป่าซาง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น ทำการเกษตรผสมผสานหรือพืชที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า โดยพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

2.4 มั่นสำปะหลัง

มั่นสำปะหลัง พืชเศรษฐกิจหลักของลำพูนในลำดับที่ 4 จากฐานข้อมูลในแผนที่เกษตรเชิงรุก หรือ Agri-Map Online วิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ (ตารางที่ 9 และภาพที่ 12 - 13)

1) การวิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลัง

ระดับที่ 1 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมสูง (S1) มีเนื้อที่ 12,294 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.29 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอบ้านโฮ่ง 8,734 ไร่ อำเภอมืองลำพูน 1,980 ไร่ อำเภอป่าซาง 939 ไร่

ระดับที่ 2 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 357,678 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 37.39 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอสิเกา 114,184 ไร่ อำเภอป่าซาง 75,695 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 62,360 ไร่

ระดับที่ 3 เป็นพื้นที่ความเหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 165,067 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 17.25 ของพื้นที่ศักยภาพของที่ดิน กระจายอยู่ในอำเภอสิเกา 66,640 ไร่ อำเภอป่าซาง 27,016 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 24,037 ไร่

ระดับที่ 4 เป็นพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) มีเนื้อที่ 421,645 ไร่

2) การวิเคราะห์พื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลังในปัจจุบัน

(1) พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S2) มีเนื้อที่ 5,593 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.56 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง กระจายอยู่ในอำเภอสิเกา 3,673 ไร่ อำเภอป่าซาง 1,237 ไร่ และอำเภอทุ่งหัวช้าง 452 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมเล็กน้อย (S3) มีเนื้อที่ 3,464 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 2.10 ของพื้นที่ศักยภาพเล็กน้อย กระจายอยู่ในอำเภอสิเกา 2,109 ไร่ อำเภอทุ่งหัวช้าง 501 ไร่ และอำเภอป่าซาง 358 ไร่

(3) พื้นที่ไม่เหมาะสม (N) ในการปลูกข้าว มีเนื้อที่ 404 ไร่

3) พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ คือ พื้นที่ที่มีศักยภาพในการปลูกมั่นสำปะหลังแต่ยังไม่ใช้พื้นที่ปลูก พิจารณาจากพื้นที่ศักยภาพของที่ดินสำหรับการปลูกมั่นสำปะหลัง และพื้นที่ปลูกมั่นสำปะหลังในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง) พบว่าจังหวัดลำพูนมีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และความเหมาะสมปานกลาง (S2) รวมทั้งสิ้น 364,379 ไร่ กระจายอยู่ทั่วทุกอำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ศักยภาพคงเหลือมากที่สุด ได้แก่ อำเภอสิเกา 110,511 ไร่ รองลงมาได้แก่ อำเภอป่าซาง 75,397 ไร่ อำเภอบ้านโฮ่ง 71,094 ไร่ และอำเภอมืองลำพูน 33,483 ไร่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) พื้นที่เหมาะสมสูงคงเหลือ (S1) มีเนื้อที่ 12,294 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 100 ของพื้นที่ศักยภาพสูง พบมากในอำเภอบ้านโฮ่ง 8,734 ไร่ อำเภอมืองลำพูน 1,980 ไร่ และอำเภอป่าซาง 939 ไร่

(2) พื้นที่เหมาะสมปานกลางคงเหลือ (S2) มีเนื้อที่ 352,085 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 98.44 ของพื้นที่ศักยภาพปานกลาง พบมากในอำเภอเมืองลี้ 110,511 ไร่ อำเภอป่าซาง 74,458 ไร่ และอำเภอบ้านโฮ่ง 62,360 ไร่

ตารางที่ 9 พื้นที่ศักยภาพ พื้นที่ปลูกจริง พื้นที่คงเหลือของมันสำปะหลังรายอำเภอ จังหวัดลำพูน

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	22,659 (100.00%)	22,211 (100.00%)	35,733 (100.00%)	80,603 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	452 (1.99%)	501 (2.26%)	190 (0.53%)	1,143 (1.42%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	22,207 (98.01%)	-	-	22,207 (27.55%)
บ้านธิ	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	229 (100.00%)	7,370 (100.00%)	410 (100.00%)	37,894 (100.00%)	45,903 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	64 (0.87%)	-	-	64 (0.14%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	229 (100.00%)	7,306 (99.13 %)	-	-	7,535 (16.42%)
บ้านโฮ่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	8,734 (100.00%)	62,360 (100.00%)	24,037 (100.00%)	17,117 (100.00%)	112,248 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	-	-	-
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	8,734 (100.00%)	62,360 (100.00%)	-	-	1,795 (1.60%)
ป่าซาง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	939 (100.00%)	75,695 (100.00%)	27,016 (100.00%)	64,551 (100.00%)	168,201 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	1,237 (1.63%)	358 (1.33%)	1 (0.0%)	1,596 (0.95%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	939 (100.00%)	74,458 (98.37%)	-	-	75,397 (44.83%)

ตารางที่ 9 (ต่อ)

อำเภอ	ประเภทพื้นที่	เนื้อที่ชั้นความเหมาะสม (ไร่)				
		S1	S2	S3	N	รวม
เมืองลำพูน	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	1,980 (100.00%)	31,340 (100.00%)	6,682 (100.00%)	169,645 (100.00%)	209,647 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	163 (0.52%)	139 (2.08%)	6 (0.00%)	308 (0.15%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	1,980 (100.00%)	31,177 (99.48%)	-	-	33,157 (15.82%)
แม่ทา	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	296 (100.00%)	24,335 (100.00%)	17,080 (100.00%)	32,729 (100.00%)	74,440 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	-	357 (2.09%)	-	357 (0.48%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	296 (100.00%)	24,335 (100.00%)	-	-	24,631 (33.09%)
ดู่	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	-	114,184 (100.00%)	66,640 (100.00%)	50,825 (100.00%)	231,649 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	3,673 (3.22%)	2,109 (3.16%)	207 (0.41%)	5,989 (2.59%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	-	110,511 (96.78%)	-	-	110,511 (47.71%)
เวียงหนองอึ่ง	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	116 (100.00%)	19,735 (100.00%)	991 (100.00%)	13,151 (100.00%)	33,993 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	23 (0.12%)	-	-	23 (0.07%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	116 (100.00%)	19,731 (99.98%)	-	-	19,847 (58.39%)
รวมทั้งจังหวัด	พื้นที่ศักยภาพของที่ดิน	12,294 (100.00%)	357,678 (100.00%)	165,067 (100.00%)	421,645 (100.00%)	956,684 (100.00%)
	พื้นที่เพาะปลูกในชั้นความเหมาะสมต่าง ๆ (ปลูกจริง)	-	5,593 (1.56%)	3,464 (2.10%)	404 (0.10%)	9,461 (0.99%)
	พื้นที่มีศักยภาพคงเหลือ	12,294 (100.00%)	352,085 (98.44%)	-	-	364,379 (38.09%)

ทั้งนี้ ในการส่งเสริมการปลูกพืชจะพิจารณาเฉพาะพื้นที่ที่มีศักยภาพคงเหลือในระดับความเหมาะสมสูง (S1) และระดับความเหมาะสมปานกลาง (S2) เท่านั้น เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกพืชตรงตามศักยภาพของดิน การลงทุนต่ำก็สามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงควรส่งเสริมในพื้นที่ดังกล่าว

เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพพื้นที่ร่วมกับพื้นที่ปลูกพืชในปัจจุบัน พบว่าพื้นที่ที่ควรส่งเสริมให้มีการปรับเปลี่ยนไปปลูกมันสำปะหลัง คือ บริเวณที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว (N) 16,583 ไร่ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 พื้นที่ศักยภาพในการขยายการผลิตมันสำปะหลัง

อำเภอ	ข้าว (ไร่)		
	S3	N	รวม
ทุ่งหัวช้าง	4,146	267	4,413
บ้านธิ	706	7	713
บ้านโฮ้ง	136	31	166
ป่าซาง	287	-	287
เมืองลำพูน	1,086	40	1,126
แม่ทา	1,027	141	1,168
ลี้	7,458	1,245	8,702
เวียงหนองล่อง	8	-	8
รวม	14,853	1,730	16,583

4) แนวทางการจัดการ

(1) พื้นที่ที่มีความเหมาะสมควรส่งเสริมการผลิต (S1 หรือ S2) ควรสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกมันสำปะหลังต่อไปเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม สามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ซึ่งการปลูกปลูกมันสำปะหลัง ในพื้นที่ดังกล่าวข้างต้นสามารถนำไปสู่การต่อยอดโครงการที่สำคัญต่างๆ ได้ เช่น เกษตรอินทรีย์ ระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เกษตรแม่นยำ เป็นต้น

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ในบริเวณที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) คือพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในที่ดินที่มีข้อจำกัดทางกายภาพบางประการต่อการปลูกมันสำปะหลัง เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดิน ความเป็นกรดเป็นด่าง และแหล่งน้ำ โดยกระจายอยู่ในอำเภอลี้ อำเภอป่าซาง อำเภอทุ่งหัวช้าง เป็นต้น

(2) พื้นที่ที่ควรปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ไม่เหมาะสม (S3 หรือ N) ควรสนับสนุนให้เข้าโครงการปรับเปลี่ยนการผลิต เช่น เปลี่ยนชนิดพืชที่มีความเหมาะสมกว่าการปลูกมันสำปะหลัง มีต้นทุนที่ต่ำ และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

3. พืชเศรษฐกิจอนาคตไกลของจังหวัด

3.1 ลำไย (GI) ที่ไปปลูกในจังหวัดลำพูน เนื่องจากจังหวัดลำพูนมีสภาพภูมิประเทศที่ดี ในลุ่มแม่น้ำใหญ่หลายสาย ถือว่าเป็นพื้นที่ที่ปลูกลำไยดั้งเดิมและสำคัญที่สุดของประเทศโดยมีพื้นที่ ปัจจุบันลำไยมีหลายสายพันธุ์ เช่น ลำไยกะโหลก เป็นพันธุ์ลำไยที่ให้ผลขนาดใหญ่มีเนื้อหนา รสหวาน มีหลายสายพันธุ์คือ พันธุ์สีชมพู ผลใหญ่ เนื้อหนา เมล็ดเล็ก เนื้อมีสีชมพูเรื่อ ๆ รสดีมากที่สุด พันธุ์ดัลบันดา ผลใหญ่ เนื้อหนา เมล็ดเล็ก หวานกรอบแห้ง เปลือกบาง พันธุ์เปี้ยวเขียว หรืออีเขียว ผลใหญ่กลมเปี้ยว เนื้อหนา เมล็ดเล็ก หวานกรอบ เนื้ออ่อน นับว่าเป็นพืชที่ทำรายได้ ให้แก่เกษตรกรมาก ทั้งในรูปของผลสด และ ลำไยแปรรูป ตลาดใหญ่ของลำไยสดได้แก่ ฮองกง สิงคโปร์ ส่วนลำไยแห้งทั้งเปลือกนั้นส่งออกไปยังประเทศจีน และหลายประเทศ

3.2 มะม่วง เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ต้นเป็นทรงพุ่มทึบ ผลมีลักษณะรูปทรงรี ผิวเปลือกบาง ผลอ่อนมีสีเขียว มีรสชาติเปรี้ยว มียางสีขาว ผลสุกมีสีเหลือง เนื้อสุกมีสีเหลือง มีเนื้อแน่นนุ่มฉ่ำน้ำ มีรสชาติหวานฉ่ำ มีกลิ่นหอม มีเมล็ดใหญ่แข็งแบนรียาว สีขาวนวล อยู่ข้างในเนื้อ มีถิ่นกำเนิดในประเทศอินเดีย มีการปลูกในหลายประเทศที่มีอากาศร้อน มะม่วงเป็นผลไม้พื้นบ้านของไทย เป็นที่นิยมปลูกกันมาก มีการปลูกหลากหลายสายพันธุ์ มะม่วงเป็นผลไม้พื้นบ้านของไทย ปลูกกันมากในทุกๆ ภาค มีหลากหลายสายพันธุ์ ได้แก่ อกร่อง น้ำดอกไม้ แรด พาลัน เขียวเสวย โชติอนันต์ แก้ว

3.3 หอมแดง เกษตรกรสามารถเก็บผลผลิตดอกหอมแดงจำหน่ายนอกฤดู ในราคากิโลกรัมละ 100-300 บาท ภายใต้การควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างถูกต้อง และปลอดภัยต่อผู้บริโภค นวัตกรรมการผลิตหอมแดงและดอกหอมแดงนอกฤดู ของคณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรโดยตรง ถูกบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของโครงการเกษตรเพื่ออาหารสุขภาพวิถีล้านนา ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 (เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง และลำพูน)

3.4 กระเทียม เป็นพืชหัวสกุลเดียวกับพวกหอมหัวใหญ่ หอมแดง กุยช่าย ต้นหอม กระเทียมเป็นพันธุ์ไม้ล้มลุก ต้นสูงประมาณ 30 - 45 เซนติเมตร มีหัวอยู่ใต้ดิน กระเทียมมีได้ขึ้นเองตามธรรมชาติจากหัวหรือเมล็ด แต่ต้องอาศัยคนปลูกโดยใช้กลีบกระเทียมที่เตรียมมาเพาะในดินเท่านั้น การเจริญเติบโตของต้นกระเทียมที่สำคัญอยู่ที่หัวที่อยู่ใต้ดินและเติบโตขึ้นโดยมีกลีบประมาณ

10 - 12 กลีบ หัวกระเทียมบางพันธุ์มีกลีบชั้นเดียว แต่บางพันธุ์ก็มีกลีบ 2 ชั้น ทั่วโลกมีพันธุ์กระเทียมปลูกกันกว่า 300 ชนิด แต่ละชนิดให้หัวกระเทียมที่มีขนาด กลิ่นและรสแตกต่างกันไป

3.6 พืชสมุนไพร ด้วยนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือเศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศพืชสมุนไพรเป็นเรื่องหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจ เนื่องจากเป็นแหล่งของสารสำคัญที่นำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น การแพทย์ ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเครื่องสำอาง จึงสนับสนุนให้พืชสมุนไพรเป็นพืชทางเลือกในปี 2564 โดยดำเนินการภายใต้ตลาดนำการผลิต และหากทิศทางของตลาดสมุนไพรขยายตัวเพิ่มมากขึ้นจะช่วย ให้เกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร มีรายได้และความมั่นคงในการดำรงชีพ จากฐานข้อมูล Agri-Map Online จังหวัดลำพูน มีพื้นที่ศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกพืชสมุนไพรได้หลายชนิด เช่น ขมิ้นชัน ไพล เป็นต้น

บัวบก บัวบกจากแหล่งปลูกจังหวัดลำพูน ใบเดี่ยว คล้ายรูปไต ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางใบเฉลี่ย 4.10 เซนติเมตร ขอบใบหยักเล็กน้อย โคนใบ เว้าลึก จำนวน 15-20 ใบต่อต้น ก้านใบเขียว ยาวเฉลี่ย 7.00 เซนติเมตร ช่อดอกออกที่ซอกใบ จำนวน 3 ดอก ก้านช่อดอกยาว 0.50 เซนติเมตร ดอกอยู่รวมกัน 1-5 ดอก โหลสีเขียวม่วง ความ ยาวโหลเฉลี่ย 9.20 เซนติเมตร พื้นที่ที่ ปลูกบัวบก ต้องเป็นพื้นที่ดอนไม่มีน้ำขังหรือควบคุมน้ำได้ดี พื้นที่ปลูกที่นี้เป็นดินนาค่อนข้างเหนียว การเตรียมดิน ได้ทำการไถพรวนดินในพื้นที่ให้ร่วนซุยเช่นเดียวกันกับการปลูกพืชผักทั่ว ๆ ไป โดยพื้นที่จังหวัดลำพูน มีพื้นที่ศักยภาพในการปลูกบัวบกที่ระดับความเหมาะสมสูง (S1) ประมาณ 8,999 ไร่ กระจายอยู่ใน อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอบ้านฝาง และอำเภอยางหลวง

4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ

4.1 ลำไย

(1) พื้นที่ปลูกลำไยที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกลำไยอยู่ มีเนื้อที่ 129,279 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอมืองลำพูน อำเภอบ้านฝาง อำเภอบ้านโฮ่ง และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอบ้านธิ อำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอลี้ พื้นที่ทั้ง 8 อำเภอ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตลำไยที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำ ชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ลำไย โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุนการทำมาตรฐาน การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) จะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็น การปรับปรุงบำรุงดิน

(2) พื้นที่ปลูกลำไยที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกลำไยอยู่ มีเนื้อที่ 181,267 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภออำเภอลี้ อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง และกระจายตัวทุกอำเภอ เกษตรกรยังคงปลูกลำไยได้ผลดี น้ำเป็นสิ่งจำเป็นต่อกาเจริญเติบโตของลำไย การผลิตลำไยเพื่อให้ได้คุณภาพต้องมีน้ำในปริมาณที่เพียงพอตลอดฤดูกาล นอกจากนี้ควรทำการศึกษาคุณสมบัติของน้ำและวิธีการจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสำหรับการผลิตลำไย การสนับสนุนด้านการชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน

(3) พื้นที่ปลูกลำไยที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกลำไยอยู่ มีประมาณหกพันกว่าไร่ ซึ่งประสบปัญหาขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

(4) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกลำไย แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกลำไย โดยหันมาปลูกข้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์แทน สร้างความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการบริหารจัดการพื้นที่ และการปรับปรุงบำรุงดินไม่ให้เสื่อมโทรม เกษตรกรมีความมั่นใจมากกว่าการปลูกลำไย แต่ในอนาคตเกษตรกรสามารถกลับมาปลูกลำไยหรือทำการเกษตรแบบผสมผสานได้อีก

4.2 ข้าว

1) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมสูง (S1) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่ 61,559 ไร่ อยู่ในเขตอำเภอเมืองลำพูน อำเภอบ้านธิ อำเภอป่าซาง และกระจายตัวในพื้นที่เล็ก ๆ ในอำเภอบ้านธิ อำเภอบ้านโฮ้ง อำเภอลี้ ตั้งอยู่ในเขตชลประทาน 8 อำเภอ ทั้งนี้โดยคณะกรรมการพัฒนาที่ดินจังหวัดสมควรให้มีการเสนอแผนการใช้ที่ดินเพื่อสงวนให้เป็นแหล่งผลิตข้าวที่สำคัญของจังหวัด และมีการบริหารจัดการน้ำชลประทาน การจัดการดิน ปุ๋ย พันธุ์ข้าว โดยรวมกลุ่มเป็นระบบส่งเสริมเกษตรแปลงใหญ่ พัฒนาต่อยอดครบวงจรการตลาดในและต่างประเทศการแปรรูป แหล่งทุน มีภาครัฐสนับสนุน การทำมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices: GAP) และเนื่องจากเป็นพื้นที่ศักยภาพสูง การปลูกพืชหลังนาจะช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น และเป็นการปรับปรุงบำรุงดิน

2) พื้นที่ปลูกข้าวที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกข้าวอยู่ มีเนื้อที่มากถึง 53,719 ไร่ กระจายตัวอยู่เกือบทั้งจังหวัดลำพูน เป็นพื้นที่ปลูกข้าวที่มีข้อจำกัดไม่มากนัก เกษตรกรยังคงปลูกข้าวได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาขาดน้ำในบางช่วงของการเพาะปลูก ควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบ

ผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หากข้าวราคาไม่ดีและต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตยังสามารถกลับมาทำนาได้อีก

3) **พื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวอยู่ มีประมาณ 29,980 ไร่ ซึ่งประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซาก ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

4) **พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าว** แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าว โดยมาปลูกพืชชนิดอื่นทดแทน ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็น ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ในอนาคตข้าวราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวอาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสานทดแทน

4.3 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

1) **พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)** และปัจจุบันยังปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ มีเนื้อที่ 27,357 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภออำเภอลี้ อำเภอนำทมำ และอำเภอป่าซาง เกษตรกรยังคงปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินในพื้นที่ดังกล่าวควรสนับสนุนด้านการบริหารจัดการระบบน้ำ เช่น ชลประทาน จะสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกรในการใช้ที่ดิน ปัญหาการทิ้งถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นจะลดลง และพื้นที่ในเขตนี้มีความเหมาะสมสำหรับการเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรแม่นยำหรือเกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น และภาครัฐควรให้ความรู้ความเข้าใจกับเกษตรกรโดยแนะนำว่าไม่ควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น ทั้งนี้หากข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ราคาไม่ดีและต้องการปรับเปลี่ยนการผลิตควรเป็นพืชไร่ เพื่อที่ว่าในอนาคตยังสามารถกลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดั้งเดิมได้อีก

2) **พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N)** และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ ดังนั้นควรให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน สนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความ

เหมาะสม และให้ผลตอบแทนที่ดีกว่า หรือใช้พื้นที่ผลิตอาหารเพื่อบริโภคในครัวเรือน หรือหรือเข้าโครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri-Map) เป็นต้น

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พบว่าเกษตรกรปลูกพืชอื่นทดแทน ทั้งนี้หากพืชที่ปลูกเป็นพืชไร่ เช่น ข้าว อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง เป็นต้น ถ้าในอนาคตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ราคาดี เกษตรกรอาจกลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ได้เหมือนเดิม แต่หากเป็นไม้ผลหรือไม้ยืนต้น การกลับมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์อาจเป็นเรื่องยาก ดังนั้นอาจส่งเสริมในเรื่องของการทำเกษตรรูปแบบอื่น เช่น ทำการเกษตรแบบผสมผสาน แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาต้นทุนการผลิตและการตลาดร่วมด้วย

4.4 มันสำปะหลัง

1) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2) และปัจจุบันยังปลูกมันสำปะหลังอยู่ มีเนื้อที่ 5,593 ไร่ ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอลี้ อำเภอป่าซาง และอำเภอทุ่งหัวช้าง เกษตรกรยังคงปลูกมันสำปะหลังได้ผลดี หลายแห่งประสบปัญหาโครงสร้างของดินหรือดินดาน ทั้งนี้ควรพัฒนาศักยภาพของพื้นที่ให้มากขึ้น ในเรื่องของคุณภาพดิน และทำการตรวจวิเคราะห์คุณภาพดินอยู่เสมอ ส่งเสริมให้มีการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ซึ่งอาจต้องใช้ปุ๋ยสังเคราะห์ สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับเกษตรกรในการจัดการพื้นที่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันโรค แมลงศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยว ส่งเสริมการใช้ท่อนพันธุ์ที่ต้านทานโรค และให้ผลผลิตสูง พัฒนาระบบน้ำหยดและการใช้น้ำจากแหล่งน้ำในพื้นที่ ให้มีการใช้ประโยชน์กับมันสำปะหลังให้มากที่สุด ส่งเสริมเกษตรกรแปรรูปมันสำปะหลังเบื้องต้นเพื่อเพิ่มมูลค่า เช่น การแปรรูปมันเส้นสะอาด ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรเก็บเกี่ยวในช่วงอายุและระยะเวลาที่เหมาะสม

2) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไม่มีความเหมาะสม (S3 และ N) และปัจจุบันเกษตรกรยังคงใช้ที่ดินปลูกมันสำปะหลังอยู่ พื้นที่ดังกล่าวประสบปัญหาซ้ำซาก เช่น น้ำท่วม ขาดน้ำ ผลผลิตต่ำ กระทบวงเกษตรและสหกรณ์ให้การช่วยเหลือเกษตรกรที่ทำกินในพื้นที่นี้ โดยสนับสนุนการปรับโครงสร้างที่ดินสนับสนุนแหล่งน้ำ ให้เกษตรกรเลือกปลูกพืชชนิดใหม่ที่มีความเหมาะสม เป็นการสร้างรายได้ และผลิตอาหารเพื่อบริโภค

3) พื้นที่ที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง แต่ปัจจุบันเกษตรกรไม่ได้ใช้พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง พบว่าเกษตรกรปลูกข้าวทดแทน ภาครัฐควรให้ความรู้แก่เกษตรกรและสร้างแรงจูงใจให้กลับมาปลูกมันสำปะหลังเหมือนเดิม เนื่องจากพื้นที่ที่มีความเหมาะสมทำให้ใช้ต้นทุนการผลิตต่ำและผลผลิตมีคุณภาพดี ทั้งนี้เกษตรกรต้องพิจารณาแหล่งรับซื้อร่วมด้วย

เอกสารอ้างอิง

กรมการปกครอง. 2556. ขอบเขตการปกครอง. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมการปกครอง. 2563. ข้อมูลสถิติประชากร. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมชลประทาน. 2564. พื้นที่ชลประทาน พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. การใช้ที่ดินจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2563. ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร พ.ศ. 2563. (ไฟล์ข้อมูล).

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2564. ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร พ.ศ. 2564. (ไฟล์ข้อมูล).

ภาคผนวก

ตารางผนวกที่ 1 ข้อมูลตำบลจำแนกตามรายอำเภอ จังหวัดลำพูน

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
1	ทุ่งหัวช้าง	ตะเคียนปม
2		ทุ่งหัวช้าง
3		บ้านปวง
4	บ้านธิ	บ้านธิ
5		ห้วยยาบ
6	ป่าซาง	บ้านโฮ่ง
7		ป่าพลู
8		ศรีเตี้ย
9		หนองปลาสะวาย
10		เหล่ายาว
11		ท่าตุ้ม
12		นครเจดีย์
13		น้ำดิบ
14	เมืองลำพูน	บ้านเรื่อน
15		ปากบ่อง
16		ป่าซาง
17		ม่วงน้อย
18		มะกอก
19		แม่แรง
20		ตันธง
21	เมืองลำพูน	ในเมือง
22		บ้านกลาง
23		บ้านแป้น
24		ประตูป่า
25		ป่าสัก
26		มะเขือแจ้
27		ริมปิง
28		เวียงยอง
29		ศรีบัวบาน
30		หนองช้างค้ำ
31		หนองหนาม
32		เหมืองง่า
33	เหมืองจี้	

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ลำดับ	อำเภอ	ตำบล
34	เมืองลำพูน (ต่อ)	อุโมงค์
35	แม่ทา	ทากาศ
36		ทาชุมเงิน
37		ทาทุ่งหลวง
38		ทาปลาตุก
39		ทาแม่ลอบ
40		ทาสบเส้า
41	ลี้	ก้อ
42		ดงคำ
43		นาทราย
44		ป่าไผ่
45		แม่ตื่น
46		แม่ลาน
47		ลี้
48		ศรีวิชัย
49	เวียงหนองล่อง	วังผาง
50		หนองยวง
51		หนองล่อง
รวม	8	51

ที่มา: กรมการปกครอง, 2556

ชุดดิน	เชียงใหม่	Series Cm	กลุ่มชุดดินที่ 38
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีความลาดชัน 1-5 %		
ภูมิสัณฐาน	สันดินริมน้ำของที่ราบน้ำท่วมถึง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดีปานกลางถึงดี		
สภาพซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ที่มีการสลับชั้นของเนื้อดินต่างๆ เนื่องจากการทับถมเป็นประจำของตะกอนน้ำพาเมื่อมีน้ำท่วมล้นฝั่ง ดินบนเป็นดินร่วนหรือดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายหรือดินร่วนปนทรายแป้ง สีน้ำตาลหรือน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลปนเทา มีจุดประสีน้ำตาลแก่ ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 6.0-6.5) ปกติจะพบเกลือดีไมกาตลอดชั้น		
ข้อจำกัด	ในฤดูฝนอาจมีน้ำท่วมป่าและแช่ขัง		
ข้อเสนอแนะ	ปรับปรุงบำรุงดินโดยใช้อินทรีย์วัตถุ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิต		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอึดตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	สูง	ปานกลาง
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 1 รูปหน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินเชียงใหม่

ชุดดิน	สันทราย	Series Sai	กลุ่มชุดดินที่ 22
สภาพพื้นที่	ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ มีความลาดชัน 0-2 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ค่อนข้างเร็ว		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ช้า	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้า	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกลับมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทราย หรือทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลปนเทาหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกลาง (pH 5.0-7.0) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทรายถึงดินร่วนเหนียวปนทราย สีเทาเทาอ่อนหรือเทาปนชมพู ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นด่างปานกลาง (pH 6.0-8.0) บางบริเวณอาจพบศิลาแลงอ่อน (plinthite) มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลืองหรือน้ำตาลแก่ทุกชั้นดิน		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ และใต้ชั้นไถพรวนมักแน่นที่บรากพืชซ่อนไซได้ยาก		
ข้อเสนอแนะ	ไถพรวนให้ลึกและปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปรับปรุงบำรุงดินและเพิ่มผลผลิตพืชให้สูงขึ้นโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี ในพื้นที่ชลประทานนอกฤดูทำนาอาจปลูกพืชไร่หรือพืชผักซึ่งจะต้องยกร่องและปรับสภาพดินให้ร่วนซุยและระบายน้ำดีขึ้น โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
Sai	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 2 รูปหน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินสันทราย

ชุดดิน	แมร์ริม	Series Mr	กลุ่มชุดดินที่ 48
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชัน 1-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำระดับสูง		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ช้าถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินตื้นหรือตื้นมากถึงชั้นก้อนกรวดและหินมนเล็กหนาแน่นตั้งแต่ภายใน 50 เซนติเมตรจากผิวดิน ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือทรายปนดินร่วน อาจมีกรวดและหินมนเล็กปะปน สีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเทา ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างเป็นดินร่วนปนดินเหนียวหรือดินร่วนเหนียวปนทราย มีกรวดและหินมนเล็กปะปนอยู่หนาแน่นมาก มากกว่า 35 % โดยปริมาตร สีน้ำตาลปนเหลืองถึงแดงปนเหลือง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)		
ข้อจำกัด	เป็นดินตื้นถึงชั้นกรวดและหินมนเล็ก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ พื้นที่ที่มีความลาดชันสูงดินจะถูกชะล้างพังทลายได้ง่าย		
ข้อเสนอแนะ	บริเวณที่มีความลาดชันไม่มากนัก (ไม่เกิน 12%) และดินไม่ตื้นมาก อาจใช้ปลูกพืชไร่ได้ แต่ต้องรบกวนดินน้อยที่สุด พร้อมทั้งจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ปานกลาง	ต่ำ

ภาพที่ 3 รูปหน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินแมร์ริม

ชุดดิน	สันป่าตอง	Series Sp	กลุ่มชุดดินที่ 40
สภาพพื้นที่	ค่อนข้างราบเรียบถึงลูกคลื่นลอนชัน มีความลาดชัน 1-20 %		
ภูมิสัณฐาน	ตะพักลำน้ำ		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	ตะกอนน้ำพา		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลางถึงเร็ว การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลาง		
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินลึกมาก ดินบนเป็นดินร่วนปนทรายหรือทรายปนดินร่วน สีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนเทาเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ดินล่างเป็นดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลซีดหรือน้ำตาลปนเหลืองอ่อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมากถึงเป็นกรดจัด (pH 4.5-5.5)		
ข้อจำกัด	ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ		
ข้อเสนอแนะ	ใช้อินทรีย์วัตถุในการปรับสภาพดินให้ร่วนซุย ปรับปรุงบำรุงดินอยู่เสมอ โดยเพิ่มอินทรีย์วัตถุและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความ อิ่มตัวเบส	ฟอสฟอรัสที่ เป็น ประโยชน์	โพแทสเซียม ที่เป็น ประโยชน์	ความอุดม สมบูรณ์ ของดิน
	0-25	ปานกลาง	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	25-50	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ
	50-100	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ	ต่ำ

ภาพที่ 4 รูปหน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินสันป่าตอง

ชุดดิน	ลี้	Series Li	กลุ่มชุดดินที่ 47
สภาพพื้นที่	ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อยถึงเป็นเนินเขา มีความลาดชัน 2-35 %		
ภูมิสัณฐาน	ลานตะพัก เขิงเขา เนินเขา หรือบริเวณพื้นที่ที่เหลือค้ำจากการกัดกร่อน		
วัตถุต้นกำเนิดดิน	การผุพังสลายตัวอยู่กับที่ และ/หรือ เคลื่อนย้ายมาเป็นระยะทางไมไกลนัก ของหินตะกอนเนื้อละเอียดหรือหินในกลุ่มและหินที่แปรสภาพ		
การระบายน้ำ	ดี		
การซึมผ่านได้ของน้ำ	ปานกลาง	การไหลบ่าของน้ำบนผิวดิน ปานกลางถึงเร็ว	
ลักษณะสมบัติของดิน	เป็นดินต้นหรือต้นมากถึงชั้นเศษหินหนาแน่น ดินบนเป็นดินร่วน ดินร่วนปนทรายแป้งหรือดินร่วนปนดินเหนียวปนเศษหิน สีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลปนแดงเข้ม ปฏิกริยาดินเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง (pH 6.0-7.0) ดินล่างเป็นดินเหนียวปนเศษหินหนาแน่นมาก สีแดงปนเหลือง หรือเหลืองปนแดง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกรดเล็กน้อย (pH 5.5-6.5) ชั้นหินพื้นที่กำลังสลายตัวพบตั้งแต่ระดับต้นถึงลึกปานกลาง		
ข้อจำกัด	เป็นดินต้นถึงชั้นเศษหินหนาแน่น พื้นที่ที่มีความลาดชันสูง		
ข้อเสนอแนะ	จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสมโดยใช้วิธีพืช เพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินและเพิ่มผลผลิตพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี พื้นที่ลาดชันสูงไม่ควรนำมาใช้เพาะปลูก ควรให้คงสภาพป่าหรือฟื้นฟูสภาพป่า		

สมบัติทางเคมี	ความลึก (ซม.)	อินทรีย์วัตถุ	ความจุ แลกเปลี่ยน แคตไอออน	ความอิ่มตัว เบส	ฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์	โพแทสเซียมที่เป็นประโยชน์	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน
	0-25	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง	ปานกลาง	สูง	ปานกลาง
	25-50	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง	ต่ำ	ปานกลาง	ปานกลาง

ภาพที่ 5 รูปหน้าตัดดินและคำบรรยายชุดดินลี้

ตารางผนวกที่ 2 พื้นที่ชลประทานจังหวัดลำพูนจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ	พื้นที่ (ไร่)	ตำบล	พื้นที่ (ไร่)
บ้านธิ	6,516	บ้านธิ	6,516
		บ้านโฮ้ง	7,214
บ้านโฮ้ง	11,230	ป่าพลู	65
		ศรีเตี้ย	349
		เหล่ายาว	3,602
		ท่าตุ้ม	3,922
ป่าซาง	11,930	น้ำดิบ	6,083
		บ้านเรื่อน	1,921
		ปากบ่อ	1
		แม่แรง	3
		ตันธง	8,330
		ในเมือง	131
เมืองลำพูน	54,834	บ้านกลาง	412
		บ้านแป้น	334
		ประตูป่า	5,482
		ป่าสัก	7,122
		มะเขือแจ้	4,445
		ริมปิง	3,755
		เวียงยอง	4,596
		ศรีบัวบาน	5,671
		หนองข้างคีน	2,936
		หนองหนาม	1
		เหมืองง่า	7,434
		อุโมงค์	4,186
		แม่ทา	2,621
เวียงหนองล่อง	396	วังผาง	395
		หนองยวง	1
รวม	87,526		

ที่มา : กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 3 ระดับน้ำเก็บกักของอ่างเก็บน้ำในจังหวัดลำพูน

หน่วย: ล้าน ลบ.ม.

ลำดับที่	อ่างเก็บน้ำ	ประเภทอ่าง	อำเภอ	ตำบล	ระดับน้ำ ต่ำสุด	ระดับน้ำ เก็บกัก
1	อ่างเก็บน้ำแม่ธิ	กลาง	บ้านธิ	บ้านธิ	0.15	4.5
2	อ่างเก็บน้ำแม่เมย	กลาง	แม่ทา	ทาชุมเงิน	0.28	3.6
3	อ่างเก็บน้ำแม่सान	กลาง	เมือง ลำพูน	ศรีบัว บาน	0.26	16
4	อ่างเก็บน้ำแม่ตีบ	กลาง	เมือง ลำพูน	มะเขือแจ้	0.5	10
รวม					1.19	34.10

ที่มา : กรมชลประทาน, 2564

ตารางผนวกที่ 4 พื้นที่เขตปฏิรูปที่ดินจำแนกรายอำเภอ ตำบล

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอเถิน	62,833	อำเภอทุ่งหัวช้าง	15,753
แม่ตื่น	16,298	ทุ่งหัวช้าง	8,675
ป่าไผ่	15,297	บ้านปวง	6,383
เถิน	11,825	ตะเคียนปม	695
ศรีวิชัย	9,352	อำเภอบ้านโฮ่ง	14,113
นาทราย	7,485	หนองปลาทราย	5,097
ดงดำ	1,346	เหล่ายาว	4,204
แม่ลาน	1,230	ป่าพลู	3,356
อำเภอป่าซาง	30,081	ศรีเตี้ย	836
นครเจดีย์	19,787	บ้านโฮ่ง	620
น้ำดิบ	9,289		
มะกอก	1,005		

ตารางผนวกที่ 4 (ต่อ)

อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ/ตำบล	เนื้อที่ (ไร่)
อำเภอแม่ทา	19,889	อำเภอเมืองลำพูน	4,188
ทาชุมเงิน	7,752	มะเขือแจ้	2,169
ทาสบเส้า	5,505	ศรีบัวบาน	2,019
ทากาศ	3,578	อำเภอบ้านธิ	2,772
ทาแม่ลอบ	2,120	บ้านธิ	1,438
ทาปลาตุก	759	ห้วยยาบ	1,334
ทาทุ่งหลวง	175	อำเภอเวียงหนองร่อน	1,025
		หนองยวง	672
		หนองล่อง	221
		วังผาง	132

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

ตารางผนวกที่ 5 กิจกรรมการเกษตรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จังหวัดลำพูน

ลำดับ	กิจกรรมการเกษตร	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)
1	ลำไย	50,099	355,328
2	ข้าวนาปี	19,748	103,134
3	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	7,097	80,724
4	มะม่วง	7,229	30,401
5	ข้าวนาปรัง	1,241	7,987
6	ยางพารา	372	4,555
7	มันสำปะหลังโรงงาน	538	4,018
8	มันฝรั่งพันธุ์โรงงาน (มีพันธสัญญา)	278	1,108
9	อื่น ๆ	20,094	10,402

ที่มา: กรมส่งเสริมการเกษตร, 2563

ตารางผนวกที่ 6 ทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชสมุนไพร จังหวัดลำพูน

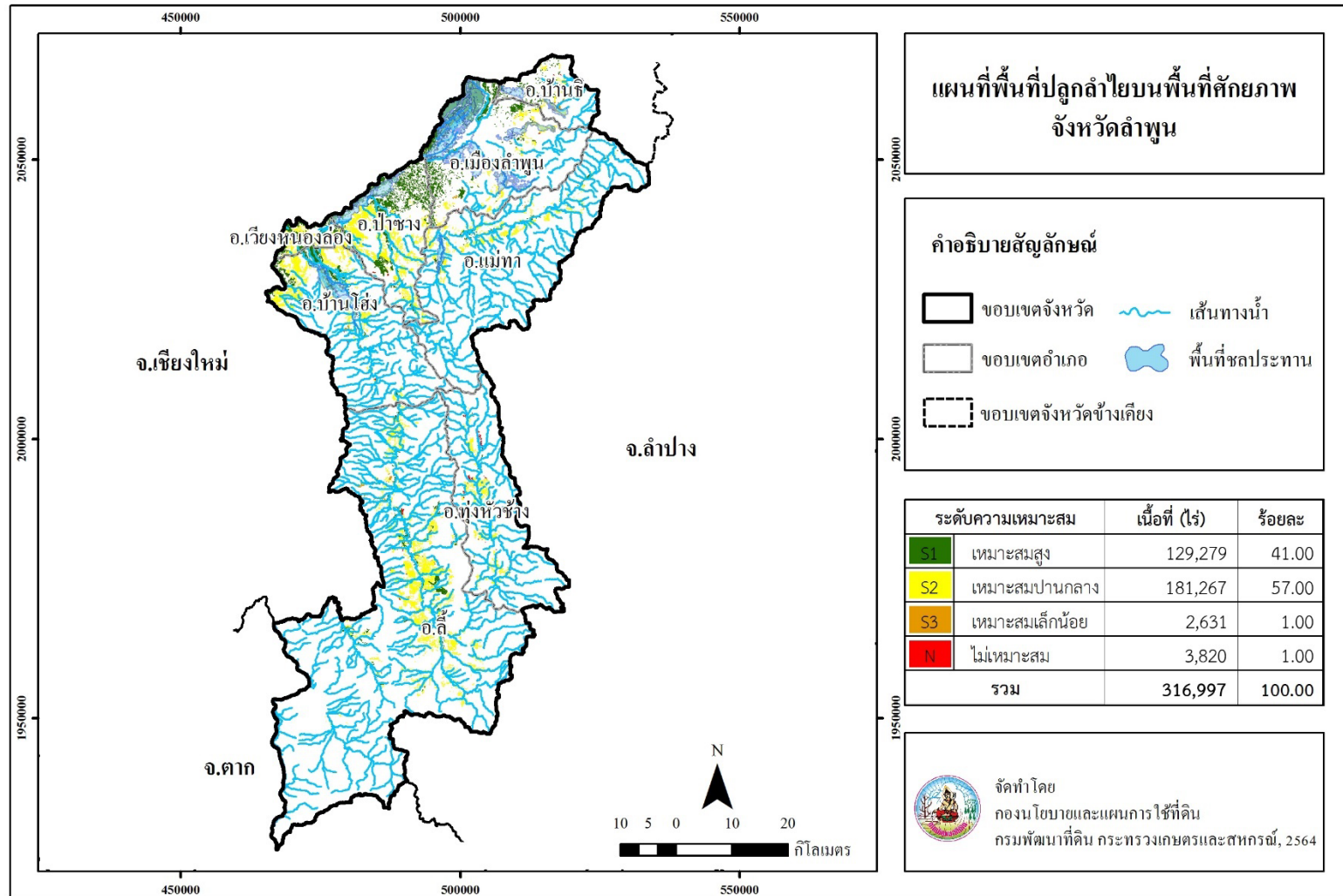
ลำดับ	ชนิด	เกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ (ไร่)	อำเภอ
1	คำฝอย	5	21.93	ป่าซาง
2	เจียวกู่ หลาน (ปัญญาจันทร์)	1	12.56	เมืองลำพูน
3	พุดขาว	1	12.56	เมืองลำพูน
4	ตะไคร้หอม	3	7.04	เมืองลำพูน
5	ขมิ้นชัน	2	5.55	ลี้ เมืองลำพูน
6	ดีปลี	2	3.02	บ้านโฮ้ง เมืองลำพูน
7	หญ้าหวาน	1	2.32	เวียงหนองล่อง
8	พริกไทย	2	1.31	ป่าซาง แม่ทา
9	ว่านหางจระเข้	1	0.28	ป่าซาง
10	สมุนไพรอื่น ๆ	8	27.64	ป่าซาง ลี้ เมืองลำพูน เวียงหนองล่อง
รวม		26	94.20	

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564

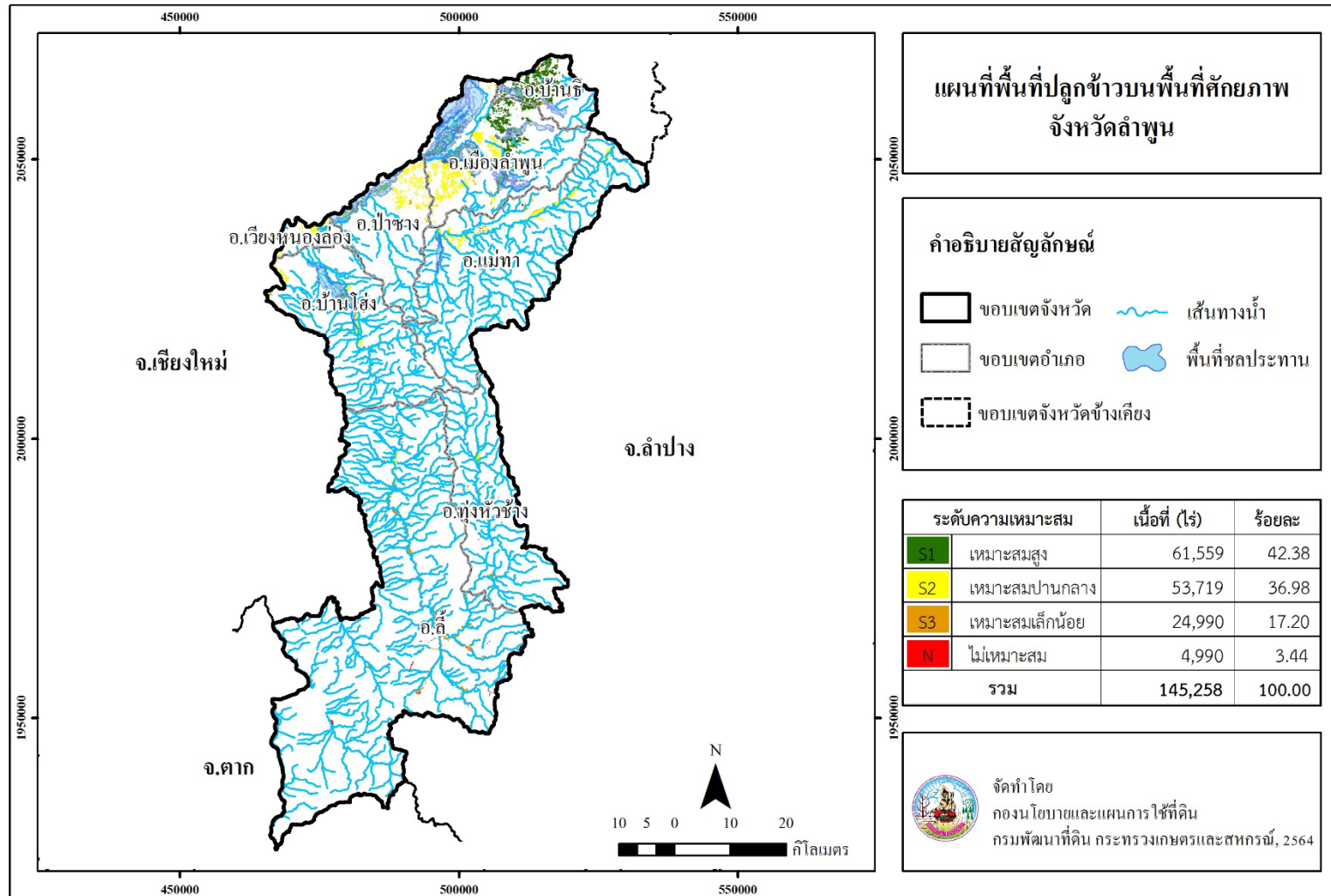
ตารางผนวกที่ 7 โรงงานและแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ จังหวัดลำพูน

โรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อ และ สหกรณ์การเกษตร	จำนวน (แห่ง)	โรงงานด้านเกษตร	จำนวน (แห่ง)
โรงงานผลิตอาหารสัตว์	6	โรงสีขนาดเล็ก	8
สหกรณ์การเกษตร	37	โรงงานด้านการเกษตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	107
โรงงานอบพืชผลทางการเกษตร	13		
โรงงานแปรรูปผลผลิตจากยางพารา	1		
ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	1		
รวม	58	รวม	115

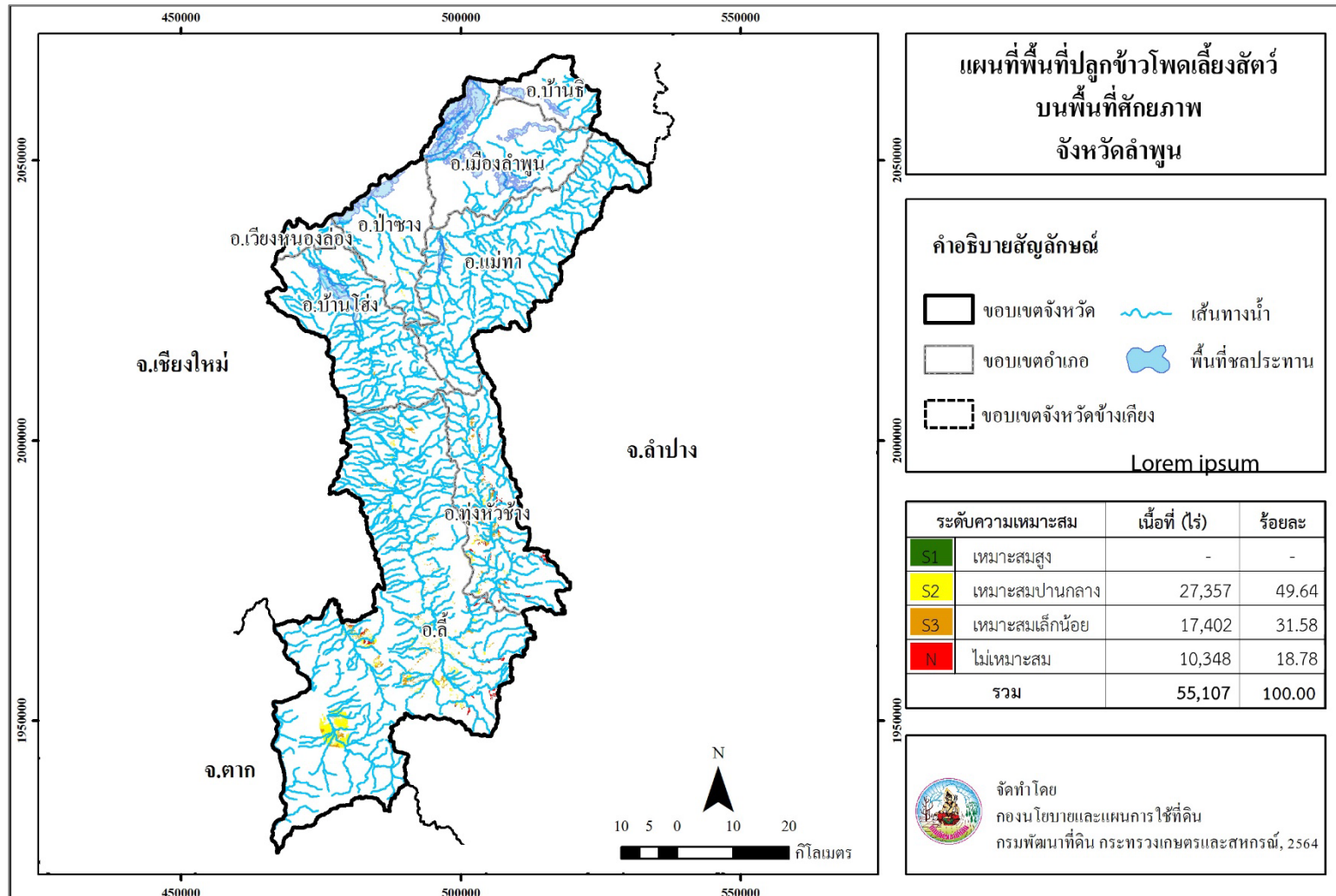
ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th>, 2564

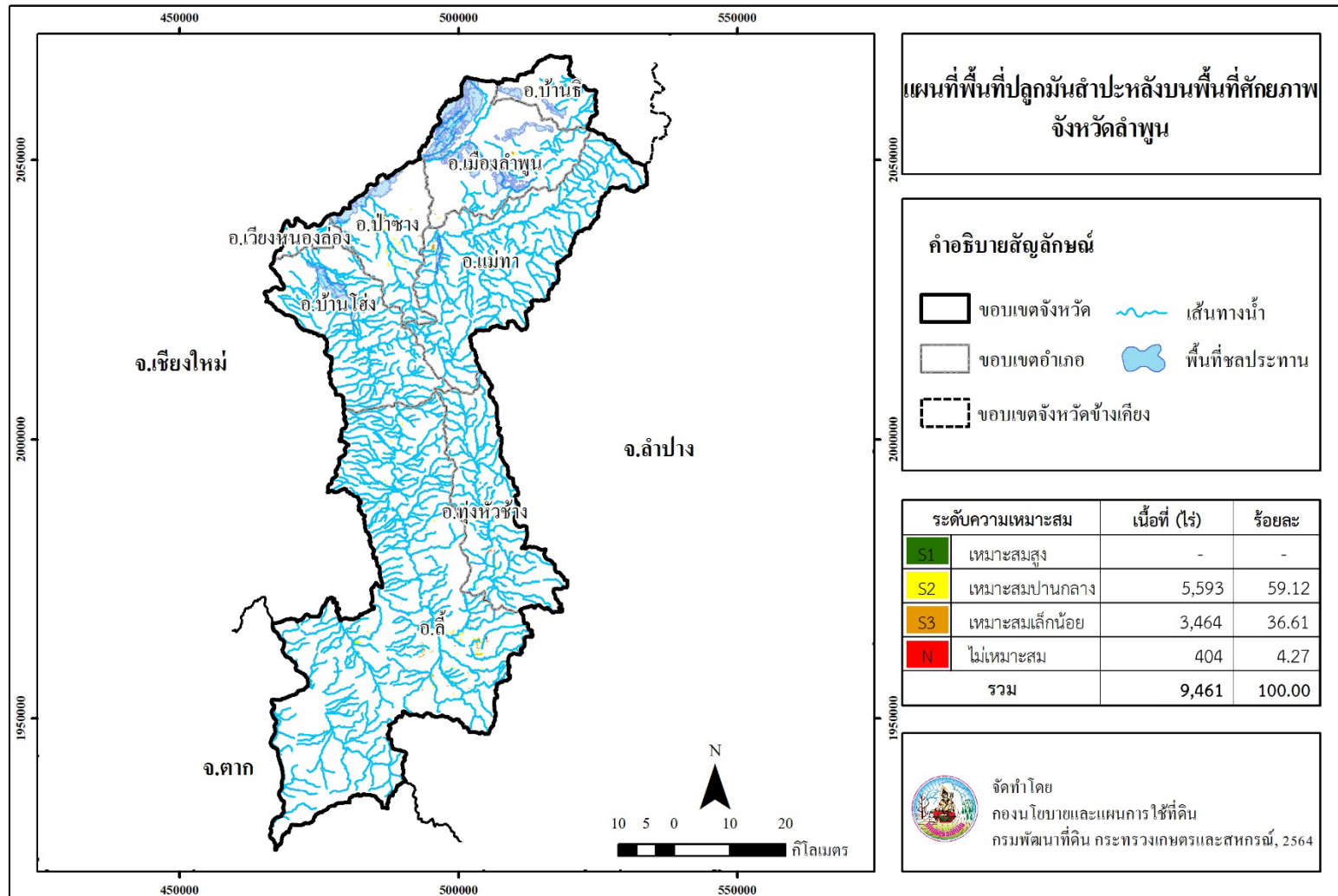
ภาพที่ 7 พื้นที่ปลูกถ่ายโยนบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 9 พื้นที่ปลูกข้าวบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 11 พื้นที่ปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน

ภาพที่ 13 พื้นที่ปลุกม้นสำปะหลังบนพื้นที่ศักยภาพ จังหวัดลำพูน

Land Development Department
2003/61 Phahonyothin Road.
Lard Yao, Chatuchuk, Bangkok 10900
Call Center : 1760
www.idd.go.th

DOWNLOAD